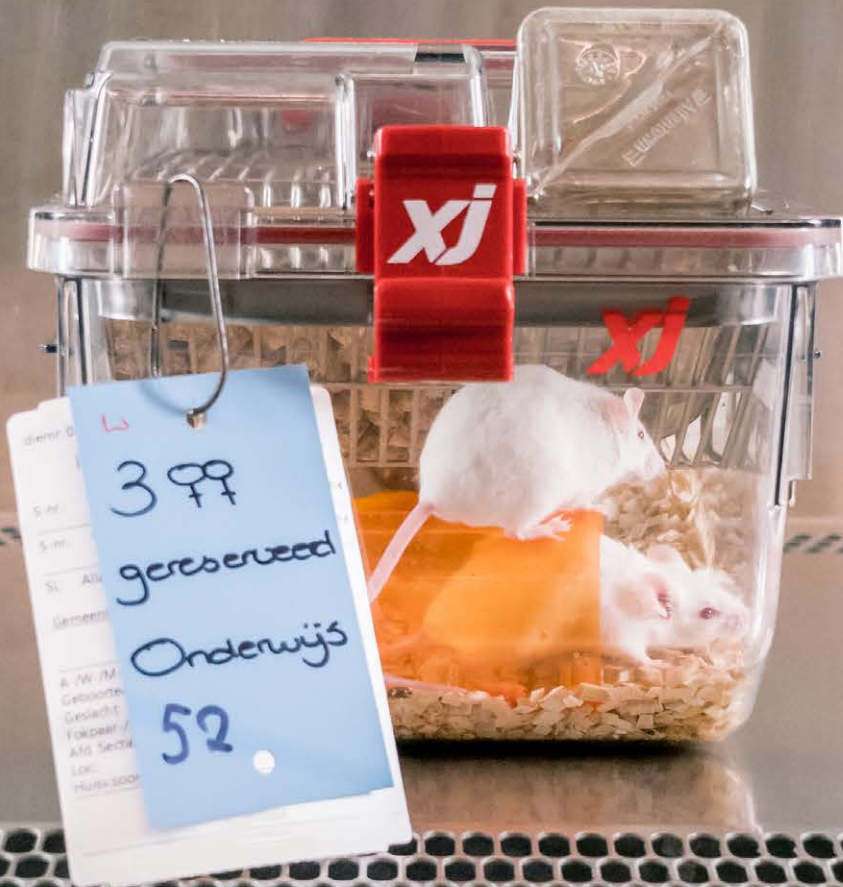

Magazine
Proefdierervrij
Nummer 2, September 2024

✓
Stem op
jouw favoriete
proefdierervrije
wetenschapper

**Dierenleed in onderzoek
raakt niet alleen proefdieren**

.....

**Proefdierervrije wetenschap
begint in het onderwijs**

.....

Over **PROEFDIERVRIJ**

We werken elke dag aan een toekomst zonder proefdieren. Dat doen we natuurlijk niet alleen: we werken samen met wetenschappers, ondernemers en de overheid - allemaal mogelijk gemaakt met de financiële steun van bijna 45.000 donateurs en erflaters.

Steeds meer mensen beseffen dat we proefdieren kunnen vervangen door proefdiervrije onderzoeksmethoden. Door krachten te bundelen, kunnen we uiteindelijk alle innovatieve technieken ontwikkelen die we nodig hebben om het gebruik van proefdieren volledig af te schaffen. Zónder de wetenschap af te remmen. Daar zijn we nu nog niet: maar we zijn verder dan je denkt.

In dit magazine

Ieder jaar worden er in Nederland een half miljoen dieren gebruikt in dierproeven. Nóg eens een half miljoen dieren worden gefokt, maar zijn uiteindelijk niet nodig. We praten erover met ethicus Monique Janssens op pagina 4 en 5. De proefdiervrije pioniers die dit jaar genomineerd werden voor de Hugo van Poelgeestprijs (pagina 8) doen grensverleggend onderzoek om een einde te maken aan dit dierenleed. Een gedreven houding die een nieuwe generatie onderzoekers als het aan ons ligt in de toekomst al meekrijgt in de collegebanken (pagina 6 en 7). De muis op pagina 11 verdient niets anders.

♻️ Geef jouw magazine door

Magazine uitgelezen? Gooi 'm dan niet bij het oud papier! Laat 'm in plaats daarvan achter in de wachtkamer van je huisarts, dierenarts of kapper, bij een bushalte of in de bibliotheek - dan geef je iemand anders ook de kans om te lezen over proefdiervrij onderzoek. Zo maken we samen meer mensen bekend met onze missie en gaan we bewust om met de grondstoffen die nodig zijn om dit magazine te drukken.

Colofon

Proefdiervrij stuurt het Proefdiervrij Magazine gratis toe aan al die trouwe donateurs die onze missie mogelijk maken.

Redactieadres

Stichting Proefdiervrij
T.a.v. Redactie
Groot Hertoginnelaan 201
2517 ES Den Haag
Tel. 070 - 306 24 68

KvK: 27183084
Rekeningnummer Triodos:
IBAN: NL30TRIO0254649718
BIC: TRIONL2U

info@proefdiervrij.nl
www.proefdiervrij.nl

Foto cover: Iris Sijbom
Vormgeving: How About Design
Copy: Jolanda de Jong
Drukwerk: Drukproef

DIT MAGAZINE IS GEDRUKT OP FSC PAPIER

Dierendag in het lab

Op dierendag krijgen konijnen, katten en honden die als huisdier geboren werden iets leuks of iets lekkers. Soortgenoten die als proefdier geboren werden, ondergaan op 4 oktober dezelfde pijnlijke en stressvolle onderzoeken als anders. Behalve natuurlijk als dierendag toevallig samenvalt met het einde van het onderzoek waar zij aan 'meewerken'. Dan worden ze in de meeste gevallen gedood.

Voor dieren maakt het niet uit of het dierendag is. Niet voor de proefdieren in het lab, maar ook niet voor de huisdieren die bij ons wonen. Hoe mooi het idee achter dierendag ook is, dieren zelf hebben geen behoefte aan 'iets extra's' op een bepaalde datum. Wat ze van ons nodig hebben, is dat we goed voor hen zorgen en opstaan voor hun rechten. Niet op één specifieke dag, maar iedere dag.

Dierendag is er niet voor dieren, maar voor mensen. Het is een herinnering dat we dieren moeten behandelen in lijn met de unieke behoeften die zij hebben als soort én als individu. Een denkwijze die zich gelukkig steeds verder verspreidt en die ethicus Monique Janssens als volgt verwoordde: 'Er zijn miljoenen diersoorten en de mens is daar één van. Je kunt helemaal niet spreken over *de* dieren.'

We spraken Monique over het fokoverschot (pagina 4 en 5), de verzamelnaam voor al die individuele dieren die door mensen in het leven geroepen worden om als proefdier te dienen, maar die gedood worden als ze toch niet nodig blijken te zijn. Het woord alleen al spreekt boekdelen: overschot. Alsof we het over dingen hebben.

Dat deze houding het onderspit begint te delven, ziet ook futuroloog Jan Nekkers: 'De strikte scheiding die we vroeger hanteerden tussen mensen en andere dieren, houdt geen stand meer', stelt hij. Dit voorjaar verwelkomden we hem samen met TNO'er Robert Ostendorf bij onze Raad van Toezicht (pagina 9).

Verandering kost tijd. Maar dát de wereld aan het veranderen is in het voordeel van dierenwelzijn, is zeker. Ik heb er vertrouwen in dat het uiteindelijk iedere dag dierendag is in het lab, omdat er geen dier meer te bekennen is.

Debby Weijers

Directeur Proefdiervrij

Inhoud

4 Dierenleed in onderzoek raakt niet alleen proefdieren

6 Proefdiervrije wetenschap begint in het onderwijs

8 Stem op dé proefdiervrije onderzoeker van 2024

9 Even voorstellen: Jan & Robert

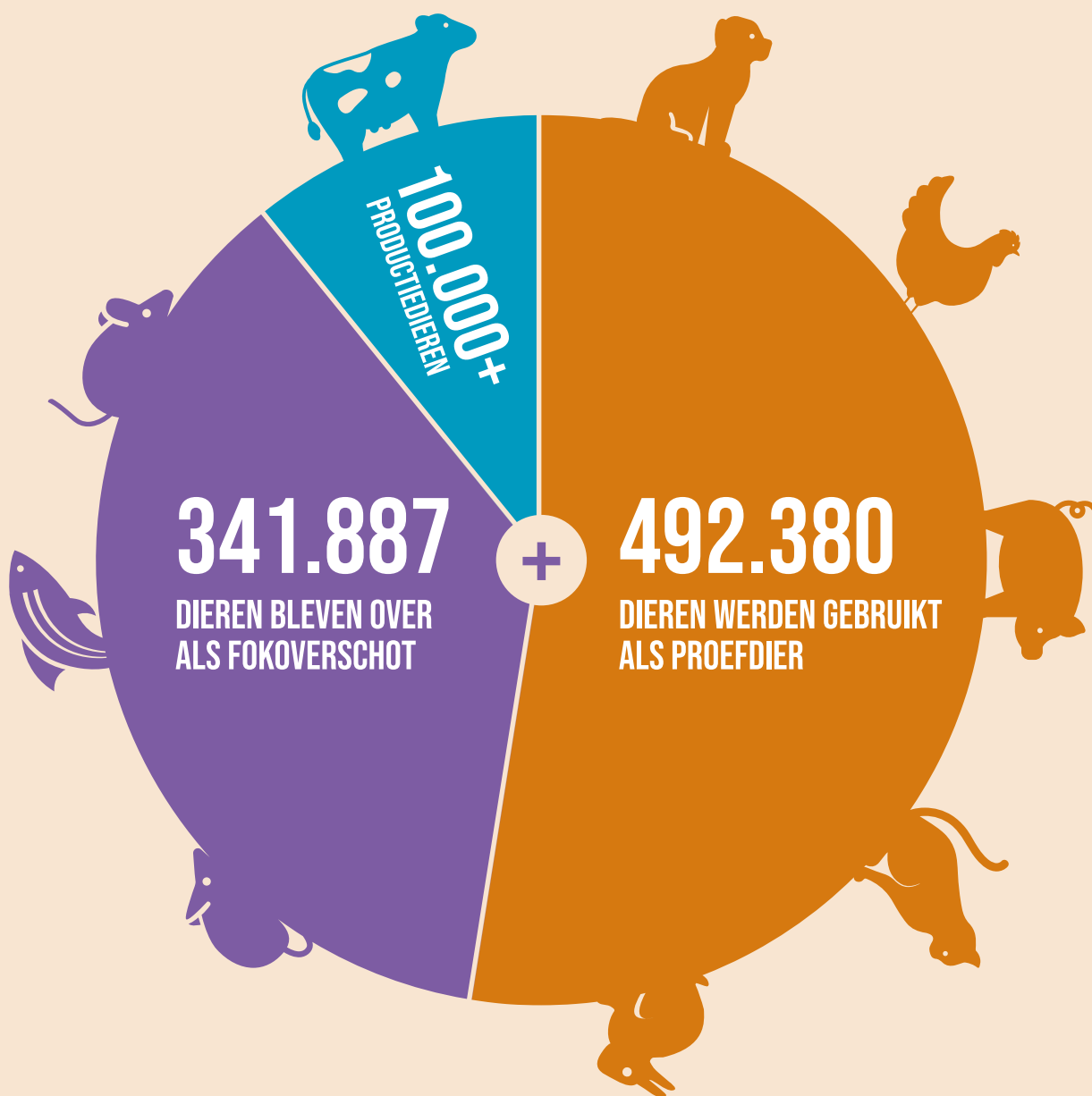
10 Proefdiervrij nieuws

11 Zo ervaart een muis de wereld

Dierenleed in onderzoek raakt niet alleen proefdieren

Iedere dag sterven er honderden tot duizenden dieren die wel gefokt werden als proefdier, maar die uiteindelijk niet nodig waren. De meeste van deze dieren worden gedood. Dat dit leed ongezien blijft, maakt de situatie extra zorgelijk. Want wat je niet ziet, kun je niet stoppen. Daarom vragen wij aandacht voor al die individuele dieren die bij elkaar opgeteld 'het fokoverschot' genoemd worden.

Bron cijfers: Zo Doende 2022

Alleen al in Nederland ondergaan een half miljoen dieren ieder jaar pijnlijke en stressvolle onderzoeken in laboratoria. Maar daar houdt het onrecht dat proefdieronderzoek voortbrengt niet op. Nog eens een half miljoen dieren worden wel gefokt, maar nooit 'ingezet'. Bijvoorbeeld omdat onderzoekers alleen mannetjes of juist vrouwtjes nodig hebben, of dieren die op een bepaald moment een specifieke leeftijd hebben. Dieren die niet nodig zijn, worden gedood.

Er is geen wij-zij

Hoe we omgaan met het fokoverschot, maakt schrijnend duidelijk dat dieren die gefokt worden als proefdieren niet behandeld worden als voelende wezens met intrinsieke waarde, maar als verhandelbare producten die in de eerste plaats iets waard zijn voor mensen. Een denkwijze die gelukkig steeds meer aan het veranderen is. Dat stelt ethicus Monique Janssens vast: 'Het is een ongelooflijk spannende tijd, als je ziet hoe onze kijk op dieren verandert. Het wij-zij-denken vervaagt. Er zijn miljoenen diersoorten en de mens is daar één van. Je kunt helemaal niet spreken over *de* dieren.'

Rijkdom van leven

Monique was betrokken bij het opzetten van een programma aan de Universiteit van Utrecht om een nieuw thuis te vinden voor kleinere proefdieren, zoals muizen en ratten. Knaagdieren die soms wel, maar soms ook niet gebruikt werden in onderzoek. 'Het zijn kleine dieren, maar net als een hond of kat kunnen ze een rijk leven hebben,' zegt Monique. Herplaatsen is volgens haar niet alleen een morele verplichting die we hebben naar de individuele dieren, maar ook een belangrijke stap voorwaarts in het erkennen van de waarde van het leven van al die dieren die we nu gebruiken in onderzoek.

Niemand wil gedood worden

En ook proefdiervrij onderzoek is een belangrijke stap voorwaarts in het erkennen van de waarde van het leven van dieren. Door vol in te zetten op proefdiervrije alternatieven, groeit niet alleen het aantal proefdiervrije modellen, maar ook het besef dat dieren onze inspanning waard zijn. Andere dieren willen net als wij leven, liefhebben en zorgen. Tegelijk heeft elke soort, en zelfs ieder individu, ook eigen behoeften en verlangens. Denk maar aan de verschillende voorkeuren

van bijvoorbeeld twee katten of twee honden,' zegt Monique. Hoewel het onmogelijk is om te weten hoe het is om een ander dier te zijn, weet ze één ding zeker: 'Niemand wil in een kooi gehouden worden om vervolgens van het leven beroofd te worden.'

Van wij-zij, naar win-win

Het fokoverschot laat zien hoe zeer we proefdieren behandelen als producten en niet als voelende individuen met intrinsieke waarde. Hebben we ze niet nodig, dan doen we ze weg. De enige manier om dit leed te stoppen, is door een overgang naar proefdiervrij onderzoek. Deze verandering kan niet snel genoeg komen, want iedere dag dat we wachten, lijden en sterven er meer dieren. Daarom zetten wij vol in op innovatieve en dierproefvrije onderzoeksmethoden die niet alleen ethischer zijn, maar ook wetenschappelijk betrouwbaarder. We moeten stoppen met denken in wij-zij, en in plaats daarvan denken in win-win.

Proefdiervrije wetenschap begint in het onderwijs

De volgende generatie onderzoekers wordt klaargestoomd op universiteiten. Wat ze daar leren, nemen ze na hun afstuderen mee. Door in te zetten op proefdiervrij onderwijs, willen we dierenleed met wortel en al uit de wetenschap trekken.

Op dit moment zijn veel opleidingen nog dierproefgericht, terwijl werken met proefdieren in verreweg de meeste gevallen niet de beste onderzoeksresultaten oplevert. Jongeren die bijvoorbeeld geneeskunde of biomedische wetenschappen studeren, komen naar een universiteit of hogeschool om te leren met welke modellen ze na hun opleiding het beste hun onderzoeksvragen kunnen beantwoorden. Waarom ligt de focus daar dan nog steeds op dierproeven?

De nieuwe generatie wil proefdiervrij werken

Proefdiergebruik is de gouden standaard die al generaties lang van onderzoeker op onderzoeker doorgegeven wordt. Nu proefdiervrije onderzoeksmethoden een feit zijn en de nieuwe generatie studenten zich meer dan ooit betrokken voelt bij dierenwelzijn, is het moment aangebroken om die estafette een halt toe te roepen.

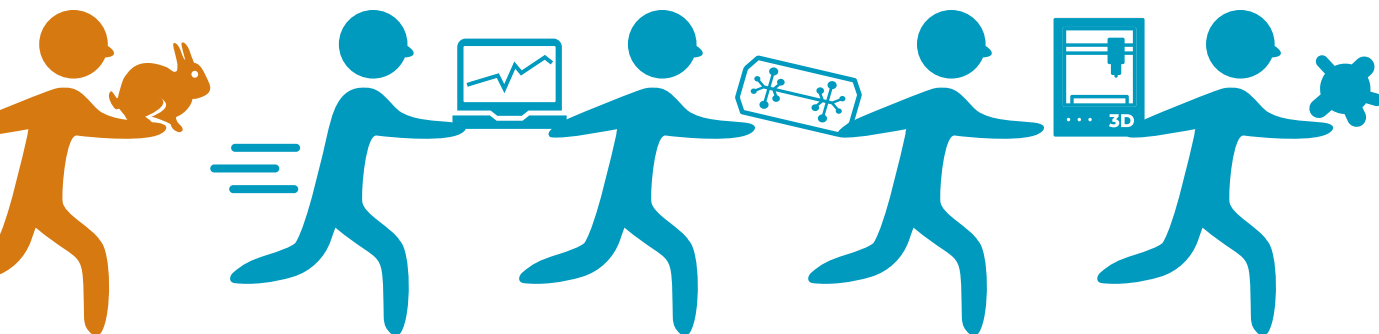
Proefdieren zijn niet meer van deze tijd

Omdat wij niet willen toekijken hoe universiteiten traditionele waarden en oude gebruiken opleggen aan studenten die zelf staan te popelen om te werken met innovatieve onderzoeksmethodes zonder dierenleed, roepen we universiteiten op om hun verantwoordelijkheid te pakken. En jij kunt daarbij helpen.

**TEKEN DE PETITIE VOOR
PROEFDIERVRIJ ONDERWIJS OP:**

PROEFDIERVRIJ.NL/STOP-DIERPROEVEN-OP-UNIVERSITEITEN

PROEFDIERVRIJ ONDERWIJS IS EEN RECHT!

Wist je dat iedere student het recht heeft op proefdiervrij onderwijs? En nee, dat is geen toekomstmuziek, dat is nú. Opleidingen zijn verplicht om studenten die geen proefdieren willen gebruiken alternatieve lesmethodes te bieden, zodat ze toch hun diploma kunnen halen.

Voorbeelden van praktijkonderwijs zónder proefdieren

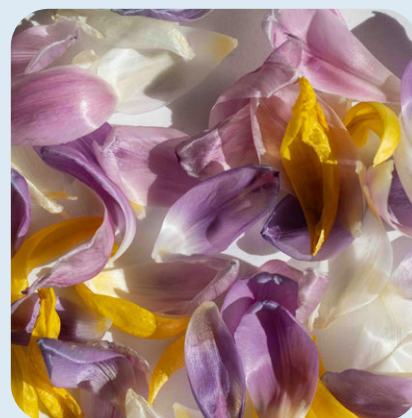
Natuurlijk is het belangrijk dat studenten in de levenswetenschappen praktische vaardigheden blijven opdoen. Maar dat kan gelukkig ook prima zonder dierenleed.

Virtual reality (VR) maakt het mogelijk om de anatomie van dieren met specifieke aandoeningen te bestuderen. Geneeskundestudenten oefenen zelfs al complexe operaties met VR.

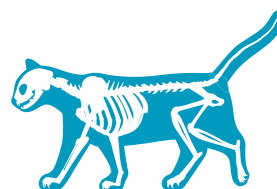

De anatomie van dieren en het uitvoeren van bepaalde handelingen kunnen studenten ook leren met plastinaten, geconserveerde dierenlichamen of lichaamsdelen. Zo leren Utrechtse studenten met een plastinaat hoe ze een eendenbek in moeten brengen bij een teef.

En soms kan het ook prima zonder de nieuwste techniek. Zo kunnen studenten ook oefenen met hechten op bloemblaadjes of gekookte mihoen.

Plastinaten worden gemaakt van gedoneerde huisdieren. In 2025 bestaat de mogelijkheid om je huisdier te doneren en zo een proefdier te vervangen alweer 15 jaar!

Stem op dé proefdiervrije onderzoeker van 2024

Samen met Stichting Bouwstenen voor Dierenwelzijn reiken wij om het jaar de Hugo van Poelgeestprijs uit aan een jonge onderzoeker die innovatief, proefdiervrij onderzoek uitvoert binnen de levenswetenschappen. Een vakjury kiest de winnaar, maar proefdiervrij onderzoek is natuurlijk niet alleen van wetenschappers: het is van iedereen. Daarom reiken we naast de prijs van de vakjury ook een publieksprijs uit van €1500. En daarom willen wij weten:

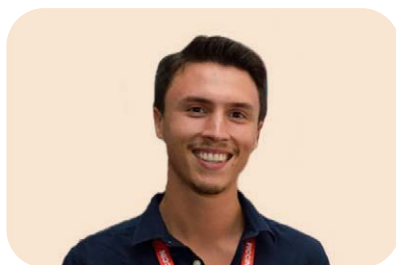
Welke proefdiervrije pionier is jouw favoriet?

Patrick werkt aan proefdiervrije huidmodellen

'Ik zet mij in voor beter brandwondenonderzoek zonder dierenleed'

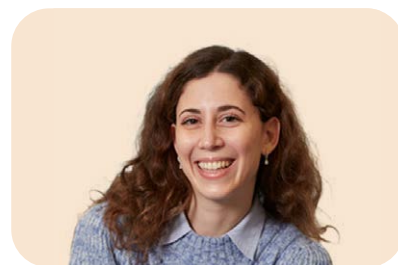
Vanuit de Vereniging van Samenwerkende Brandwondencentra Nederland werkt Patrick Mulder aan een snellere en betere genezing van brandwonden. Samen met zijn team ontwikkelt hij huidmodellen op basis van menselijke cellen. Met die modellen wil hij én een einde maken aan proefdierenleed in brandwondenonderzoek én beter in kaart brengen hoe het lichaam reageert op brandwonden. Voor het betrouwbaar en proefdiervrij testen van behandelingen.

Henrique bootst de complexiteit van het brein na

'We kunnen onze hersenen beter nabootsen met menselijke in-vitro-modellen'

Een barrière tussen bloed en brein beschermt onze hersenen, maar houdt in het geval van hersenaandoeningen helaas ook vaak levensreddende medicijnen tegen. Daarom werkt Henrique Nogueira Pinto aan een onderzoeksmodel van de menselijke bloed-hersenbarrière die hij kan koppelen aan gekweekte mini-hersenen. Oftewel: een proefdiervrij model dat onderzoekers kan helpen om effectieve medicijnen te ontwikkelen die voorbij de bloed-hersenbarrière komen.

Giulia zet in op betere en snellere zorg

'Biomedisch onderzoek gebaseerd op menselijke modellen levert betere resultaten dan onderzoek met dieren'

In 2023 won Giulia Moreni de Proefdiervrij Venture Challenge. Met behulp van menselijke stamcellen ontwikkelt deze jonge onderzoeker modellen waarmee proefdiervrij onderzoek gedaan kan worden naar het verloop en het behandelen van virale infecties. Met haar baanbrekende werk legt Giulia de basis voor gepersonaliseerde geneeskunde bij patiënten die door zeldzame genetische aandoeningen lijden aan chronische virale infecties.

STEM OP JOUW FAVORIETE ONDERZOEKER:

www.proefdiervrij.nl/hugo-van-poelgeest-publieksprijs-2024

Even voorstellen:

Jan & Robert

In de Raad van Toezicht zitten vier doorgewinterde professionals die op vrijwillige basis met ons meekijken hoe wij werken aan onze missie. Dit voorjaar verwelkomden we twee nieuwe leden: Jan Nekkers en Robert Ostendorf.

Jan Nekkers

'Ik wil een open en eerlijk gesprek over wat er goed gaat en wat er beter kan'

Al twintig jaar helpt Jan maatschappelijke organisaties vanuit zijn eigen bedrijf Futureconsult bij het uitdenken van toekomstscenario's. In die jaren zag hij hoe de samenleving anders naar dieren ging kijken. 'De strikte scheiding die we vroeger hanteerden tussen mensen en andere dieren, houdt geen stand meer. We kunnen er niet meer omheen dat mensen voldoen aan dezelfde wetten als de rest van het dierenrijk. Dat maakt de missie van Proefdiervrij zo interessant.'

Robert Ostendorf

'Ik voel me thuis bij de nadruk die Proefdiervrij legt op samenwerken'

Robert promoveerde als medisch bioloog aan de Vrije Universiteit (VU) en werkt inmiddels alweer 17 jaar bij TNO, de Nederlandse organisatie voor Toegepast-Natuurwetenschappelijk Onderzoek. Dat onderzoek uiteindelijk helemaal proefdiervrij wordt, weet Robert zeker. Dat hij daar nu niet alleen vanuit zijn werk maar ook als lid van onze Raad van Toezicht een bijdrage aan kan leveren, vindt hij fantastisch. 'We moeten samenwerken aan alternatieven voor proefdieren, net zo lang totdat we helemaal zonder kunnen.'

Nalaten

Wist je dat ...

... maar liefst 25 procent van onze jaarinkomsten uit nalatenschappen komt?

Zonder dat geld kunnen we aanzienlijk minder proefdiervrij onderzoek financieren en duurt het langer totdat het laatste proefdier het lab uit is. Wij zijn dan ook ontzettend dankbaar dat er ieder jaar weer mensen zijn die ons een deel van hun vermogen nalaten.

We zien ook dat nalaten veel vragen oproept. Omdat wij dat heel goed begrijpen, hebben we alle informatie gebundeld in onze nieuwe brochure *Nalaten voor een proefdiervrije wereld*. Wilt u die ontvangen, stuur ons dan een bericht. Bellen mag natuurlijk ook: we komen graag met u in gesprek.

 070 306 24 68

 nalaten@proefdiervrij.nl

Proefdiervrij nieuws

OP TV

Proefdiervrij hersenonderzoek in 'Briljante Breinen'

Op 20 juli ging presentator Sebastiaan Labrie in een bijzondere aflevering van Briljante Breinen (RTL4) in gesprek met wetenschapper Kerensa Broersen over haar baanbrekende, proefdiervrije onderzoek naar hersenziekten. Kerensa en haar team ontwikkelen mini-orgaantjes die onderzoekers helpen om te begrijpen hoe hersenziekten ontstaan en behandeld kunnen worden, onderzoek dat levens van mensen en proefdieren gaat redden.

Reitse en Mascha ervaren het belang van proefdiervrij onderzoek op twee compleet verschillende manieren in hun eigen leven. Reitse verloor zes jaar geleden zijn zontje Tobias aan hersenstamkanker en Mascha nam drie ex-proefhonden in huis.

Gemist, maar wel benieuwd? Kijk de aflevering terug via Videoland of Uitzending Gemist.

Proefdiervrije doorbraak in kankeronderzoek krijgt prominent podium

Wetenschappers van de onderzoeksgroep van Matthias Lütolf aan de Technische Universiteit van Lausanne in Zwitserland hebben mini-darmen ontwikkeld die het ontstaan van kanker nauwkeurig nabootsen. Dit wetenschappelijke succes maakt meerdere processen die een rol spelen bij het ontstaan van kanker inzichtelijk in één proefdiervrij model.

De doorbraak zelf biedt hoop voor patiënten. Dat een gerenommeerd internationaal wetenschappelijk vakblad als Nature deze doorbraak publiceerde, laat zien dat proefdiervrije pioniers niet langer genoeg hoeven te nemen met stoffige achterkamertjes gevuld met gelijkgestemden, maar hun weg gevonden hebben naar grote internationale podia waar ze de héle wetenschappelijke gemeenschap bereiken. En dat is niet alleen goed nieuws maar ook precies waar deze wetenschappelijke vernieuwers thuishoren.

102 gekozen Europarlementariërs tekenden voor dierenrechten

Samen met andere Europese dierenwelzijnsorganisaties riepen we in mei kandidaat-Europarlementariërs op om beloftes voor dierenwelzijn te tekenen, een oproep waar maar liefst 1000 van hen gehoor aan gaven. Hiermee zegden zij toe zich in te zetten voor het belang van alle dieren in Europa - dus óók voor proefdieren.

Tijdens de verkiezingen veroverden 102 van hen een zetel in het Europees Parlement. Dit betekent dat maar liefst één op de zeven zittende Europarlementariërs zich tijdens de verkiezingen publiekelijk gecommitteerd heeft aan dierenwelzijn. Wij zijn dan ook benieuwd wat dit de komende jaren gaat betekenen voor proefdieren en proefdiervrije wetenschap in Europa.

Even voorstellen:

DIT IS EEN MUIS

Dat dit een muis is, mag duidelijk zijn. Maar deze muis kan zich niet gedragen zoals een muis dat van nature het liefste zou doen, omdat deze muis de pech had om proefdier te worden. Het is een dagelijkse realiteit die wij weigeren te accepteren. Muizen zijn namelijk slim, sociaal én ze drukken met hun gezicht uit wat ze voelen.

Mensen beslissen of het aanvaardbaar is om muizen in laboratoria te onderwerpen aan pijnlijke en stressvolle experimenten. En dat terwijl we als mens waarschijnlijk nooit kunnen weten hoe het is om een muis te zijn. Maar wetenschappers zouden geen wetenschappers zijn, als ze niet tóch zouden proberen om daar hun vinger op te leggen.

Een muis is ... een sociaal dier

Muizen zijn echte groepsdieren. Ze leven in families en gebruiken geur en geluid om met elkaar te communiceren. Zo zetten ze bijvoorbeeld hun territorium af met geur, een signaal dat buitenstaanders maar beter serieus kunnen nemen. Vreemde muizen hoeven namelijk niet bepaald een warm welkom te verwachten.

Een muis is ... slim en nieuwsgierig

Muizen gaan graag op ontdekkingstocht en vinden het leuk om nieuwe dingen te onderzoeken. Ze leren over het algemeen door uit te proberen wat werkt, net zo lang tot ze de oplossing te pakken hebben. Geen wonder dat ze zo goed zijn in het oplossen van doolhoven.

Een muis is ... expressief

Denk jij dat ieder muizensnuitje er hetzelfde uitziet? Dan moet je nog maar eens goed kijken. Wetenschappers hebben namelijk de verschillende gezichtsuitdrukkingen van muizen in kaart gebracht en kunnen bijvoorbeeld betrouwbaar aflezen of ze pijn hebben.

Een muis is ... gewoon een muis. En moet dus ook muis kunnen zijn

Bewezen slim, sociaal, expressief ... en tóch werden er in 2022 alleen al in Nederland 134.846 dierproeven gedaan met muizen. Genoeg reden voor ons om ons vast te bijten in onze missie, net zo lang tot geen enkele muis meer gedwongen wordt tot een leven als proefdier.

PROEFDIERVRIJ ONDERZOEK GAAT ALS EEN RAKET

Het is zo ongeveer het symbool van innovatie: een raket. Tot de sterren en verder, we komen eraan! Maar wist je dat in de ruimtevaart óók proefdieren worden gebruikt? Dat vinden wij dan weer heel erg niet-innovatief, maar juist behoorlijk oldskool.

Organen laten groeien uit cellen, mensen nabootsen met computermodellen, lichaamsfuncties op chips ... dát is pas wetenschap.

Wetenschappers van nu hebben geen raket nodig om tot grote hoogten te stijgen. En al helemaal geen proefdieren.

